NÁVRHY GENERÁLNEJ ADVOKÁTKY JULIANE KOKOTT prednesené 2. septembra 2010[1]

I — Úvod

1. Predložený návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu nariadenia Rady č. 1206/2001 z 28. mája 2001 o spolupráci medzi súdmi členských štátov pri vykonávaní dôkazov v občianskych a obchodných veciach[2]. Podstatou prejudiciálnej otázky je, či môže dožiadaný súd podmieniť výsluch svedka vyplatením svedočného dožadujúcim súdom. Najskôr však treba vyjasniť, či je podanie návrhu na začatie prejudiciálneho konania prípustné, pretože vnútroštátny súd v dobe podania návrhu na začatie prejudiciálneho konania možno nebol oprávnený podať návrh na začatie prejudiciálneho konania.

1 — Jazyk prednesu: nemčina.

2 — Ú. v. ES L 174, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 121 ďalej len „nariadenie č. 1206/2001“. Veľká Británia a Írsko, v súlade s článkom 3 Protokolu o postavení Veľkej Británie a Írska pripojeného k Zmluve o Európskej únii a Zmluve o založení Európskeho spoločenstva, oznámili svoje želanie podieľať sa na prijatí a uplatňovaní tohto nariadenia (odôvodnenie č. 21 nariadenia č. 1206/2001).

II — Právny rámec

A — *Právo Únie*

2. Odôvodnenie č. 16 nariadenia č. 1206/2001 stanovuje:

„Z výkonu dožiadania podľa článku 10 nemôže vzniknúť povinnosť náhrady poplatkov či nákladov. Ak však dožiadaný súd požaduje úhradu, nemal by tento súd znášať trovy odmien vyplatených znalcom a tlmočníkom, ani náklady, ktoré vznikli uplatnením článku 10 ods. 3 a 4. V takom prípade by mal dožadujúci súd prijať potrebné opatrenia, aby došlo k náhrade bez odkladu. Ak sa žiada o vypracovanie znaleckého posudku, dožiadaný súd môže pred vykonaním dožiadania požiadať dožadujúci súd o primeranú zálohu alebo preddavok na trovy.“

3. Článok 10 nariadenia, ktorý obsahuje všeobecné ustanovenia o vykonaní dožiadania, stanovuje:

„1. Dožiadaný súd vykoná dožiadanie bez odkladu najneskôr do 90 dní od doručenia dožiadania.

2. Dožiadaný súd vykoná dožiadania podľa právneho poriadku tohto členského štátu.

…“

4. Článok 14 nariadenia má toto znenie:

„1. Dožiadanie o výsluch osoby sa nevykoná, ak osoba, ktorej sa týka, sa dovoláva práva odmietnuť výpoveď alebo povinnosti nevypovedať,

a) podľa právneho poriadku členského štátu dožiadaného súdu; alebo

b) podľa právneho poriadku členského štátu dožadujúceho súdu a ak [súdu, ak – *neoficiálny preklad*] je takéto právo uvedené v dožiadaní, prípadne potvrdené dožadujúcim súdom na žiadosť dožiadaného súdu.

2. Okrem dôvodov uvedených v odseku 1 výkon dožiadania možno odmietnuť, len ak

…

d) nedošlo k zloženiu zálohy alebo preddavku, o ktoré sa požiadalo podľa článku 18 ods.3, do 60 dní od žiadosti dožiadaného súdu o zloženie takejto zálohy alebo preddavku.

…“

5. Článok 18 nariadenia má toto znenie:

„1. Z výkonu dožiadania podľa článku 10 nevzniká povinnosť nahradiť akékoľvek poplatky alebo náklady.

2. Ak však dožiadaný súd o to požiada, dožadujúci súd zabezpečí bez odkladu náhradu:

— odmien vyplatených znalcom a tlmočníkom, a

— nákladov spôsobených uplatnením článku 10 ods. 3 a ods. 4.

Povinnosť účastníkov nahradiť tieto poplatky alebo náklady sa spravuje právnym poriadkom členského štátu dožadujúceho súdu.

3. Ak sa žiada o znalecký posudok, dožiadaný súd môže pred vykonaním dožiadania požiadať dožadujúci súd o zloženie primeranej zálohy alebo preddavku na požadované náklady. Vo všetkých ostatných prípadoch nemôže byť zloženie zálohy alebo preddavku podmienkou pre vybavenie dožiadania.

Zálohu alebo preddavok zložia účastníci, ak to upravuje právny poriadok členského štátu dožadujúceho súdu."

B — *Medzinárodné dohovory*

6. Haagsky dohovor z 18. marca 1970 o vykonávaní dôkazov v cudzine v občianskych a obchodných veciach (ďalej len „Haagsky dohovor o vykonávaní dôkazov") sa neuplatňoval medzi všetkými členskými štátmi Európskej únie. Nariadenie č. 1206/2001 malo vytvoriť právnu úpravu, ktorá platí pre všetky členské štáty [3] a nahrádza v tomto smere Haagsky dohovor o vykonávaní dôkazov, na ktorý sa odvoláva aj odôvodnenie č. 6 nariadenia.

7. Haagsky dohovor o vykonávaní dôkazov v článku 14 stanovuje:

„Z výkonu dožiadania nemôže vzniknúť povinnosť nahradiť poplatky alebo náklady bez ohľadu na ich povahu.

Dožiadaný štát môže však požadovať od dožadujúceho štátu náhradu odmien platených znalcom a tlmočníkom a nákladov spojených s použitím osobitnej formy vyžiadanej dožadujúcim štátom podľa článku 9 ods. 2.

Dožiadaný orgán, podľa právneho poriadku ktorého sú účastníci sami povinní zabezpečiť dôkazy a ktorý nemôže vykonať dožiadanie sám, môže tým poveriť osobu na to spôsobilú, ak s tým súhlasí dožadujúci orgán. Pri vyžiadaní tohto súhlasu oznámi dožiadaný orgán približnú výšku nákladov, ktorú by si taký postup vyžiadal. Ak dožadujúci orgán svoj súhlas udelí, bude povinný tieto náklady nahradiť. Pokiaľ taký súhlas neudelí, nie je dožadujúci orgán povinný tieto náklady uhrádzať."

3 — S výnimkou Dánska, pozri článok 1 ods. 3 nariadenia.

8. Článok 26 Haagskeho dohovoru o vykonávaní dôkazov stanovuje:

„Každý zmluvný štát, ktorého ústavné predpisy to vyžadujú, môže od dožadujúceho štátu požadovať náhradu dožiadania za použitie prostriedkov na vynútenie účasti pri vykonaní dôkazu, nákladov účasti takej osoby a nákladov za spísanie protokolu pri vykonávaní dôkazu.

Ak niektorý štát použije ustanovenie predchádzajúceho odseku, môže každý iný zmluvný štát požadovať od neho náhradu zodpovedajúcich nákladov."

III — Skutkový stav a prejudiciálna otázka

9. Návrh na začatie prejudiciálneho konania vychádza zo sporu medzi Arturom Weryńskim a spoločnosťou Mediatel 4B spółka z o.o. o náhradu škody na základe zmluvy o zákaze konkurencie. V tomto konaní dožiadal 6. januára 2009 poľský Sąd Rejonowy dla Warszawy Śródmieścia (vnútroštátny súd) na základe nariadenia č. 1206/2001 írsky Dublin Metropolitan District Court o výsluch svedka. Dožiadaný súd však vypočutie svedka podmienil vyplatením preddavku na svedočné podľa írskeho práva vo výške 40 eur a vyzval poľský súd listom z 12. januára 2009 o vyplatenie tejto sumy.

10. Vnútroštátny súd potom uznesením zo 17. júla 2009 konanie prerušil a predložil Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

Má dožiadaný súd v zmysle nariadenia Rady (ES) č. 1206/2001 z 28. mája 2001 o spolupráci medzi súdmi členských štátov pri vykonávaní dôkazov v občianskych a obchodných veciach právo požadovať od dožadujúceho súdu preddavok na náhradu svedkovi alebo zaplatenie náhrady vyplatenej vypočutému svedkovi alebo ju musí zaplatiť z vlastných finančných prostriedkov?

11. V rámci konania na Súdnom dvore svoje písomné a ústne vyjadrenia predložila írska a poľská vláda, ako aj Komisia. Okrem toho sa na písomnej časti konania zúčastnila nemecká, fínska a česká vláda.

IV — Právne posúdenie

A — *Prípustnosť podania návrhu na začatie prejudiciálneho konania*

12. Najskôr treba objasniť, či je podanie návrhu na začatie prejudiciálneho konania prípustné.

1. Príslušnosť Súdneho dvora

13. Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka nariadenia č. 1206/01, ktoré bolo prijaté na základe článku 61 písm. c) ES a článku 67 ods. 1 ES, ktoré patria do hlavy IV tretej časti hlavy Zmluvy ES (vízová, azylová, prisťahovalecká politika a iné politiky, ktoré sa týkajú voľného pohybu osôb, ako aj súdna spolupráca v občianskoprávnych veciach). Podľa článku 68 ods. 1 ES môžu podať návrh na začatie prejudiciálneho konania týkajúci sa aktov prijatých orgánmi Spoločenstva na základe uvedenej hlavy len také súdy, proti ktorých rozhodnutiu nie je podľa vnútroštátneho práva prípustný opravný prostriedok. Po tom, ako vstúpila do platnosti Lisabonská zmluva sa stal článok 68 ES obsolentným, takže toto obmedzenie možnosti podať návrh na začatie prejudiciálneho konania v súčasnosti už neexistuje. [4]

14. Návrh na začatie prejudiciálneho konania bol Súdnemu dvoru doručený 23. júla 2009, teda pred vstúpením Lisabonskej zmluvy do platnosti. Podľa článku 68 ES, ktorý platil v tom čase, by sa teda malo určiť, či vnútroštátny súd je súdom rozhodujúcim na poslednom stupni.

15. Sąd Rejonowy dla Warszawy Śródmieścia (obvodný súd) je prvostupňovým súdom, proti rozhodnutiu ktorého je prípustný opravný prostriedok na Sąd Okręgowy (okresný súd). Kvalifikácia súdu ako súdu posledného stupňa súd však podľa článku 68 ods. 1 ES, rovnako ako je tomu pri článku 234 ods. 3 ES, závisí o konkrétneho posúdenia: aj súdy nižšieho stupňa, proti ktorých rozhodnutiu nie je

4 — Podľa článku 10 ods. 1 protokolu č. 36 Lisabonskej zmluvy o prechodných ustanoveniach ako prechodné opatrenie a pokiaľ ide o akty Únie v oblasti policajnej a justičnej spolupráce v trestných veciach, ktoré boli prijaté pred nadobudnutím platnosti Lisabonskej zmluvy, zostali právomoci Súdneho dvora nezmenené. Podľa článku 10 ods. 3 skončí činnosť prechodného opatrenia uvedeného v odseku 1 najneskôr po uplynutí piatich rokov od nadobudnutia platnosti Lisabonskej zmluvy. V tomto prípade relevantná otázka týkajúca sa dodatočného zániku obmedzenia práva podať návrh na začatie prejudiciálneho konania teda môže znovu vzniknúť aj v budúcnosti.

prípustný opravný prostriedok, sú súdmi posledného stupňa v zmysle tohto ustanovenia. [5]

16. Ako som už uviedla v mojich návrhoch vo veci Tedesco, práve v súvislosti s nariadením č. 1206/2001 si treba uvedomiť, že zisťovanie skutkového stavu je typickou úlohou súdov nižšieho stupňa a nie súdov posledného stupňa. [6] Pojem súd posledného stupňa v zmysle článku 68 ods. 1 ES sa teda nesmie vykladať príliš reštriktívne, aby Súdny dvor vôbec mohol vykladať nariadenie č. 1206/2001. Nie je najmä prípustné považovať len najvyššie súdy za oprávnené podať návrh na začatie prejudiciálneho konania.

17. Poľská vláda uviedla, že poľské právo neumožňuje podanie opravného prostriedku proti rozhodnutiu vnútroštátneho súdu podávajúceho návrh na začatie prejudiciálneho konania o trovách konania vo veci zaplatenia náhrady svedkovi.

18. Nie každé procesné opatrenie, ktoré súd prijme prostredníctvom uznesenia, proti ktorému nie je prípustný opravný prostriedok, z neho urobí súd posledného stupňa v zmysle článku 68 ods. 1 ES. Predbežné rozhodnutie, proti ktorému nie je prípustný opravný prostriedok, musí skôr uzatvárať samostatné konanie alebo osobitné štádium konania a prejudiciálna otázka sa musí vzťahovať práve na toto konanie alebo na toto štádium konania. [7]

19. Je otázne, či dané uznesenia vnútroštátneho súdu o vypočutí svedka respektíve o trovách konania, ktoré je v tejto súvislosti potrebné znášať, spĺňajú kritérium samostatného štádia konania.

20. V konečnom dôsledku však nie je rozhodujúce, či možno vnútroštátny súd považovať za súd posledného stupňa a či bol teda tento oprávnený podať návrh na začatie prejudiciálneho konania už podľa článku 68 ods. 1 ES. Od vstúpenia Lisabonskej zmluvy do platnosti sa totiž podanie návrhu na začatie prejudiciálneho konania stalo v každom prípade dodatočne prípustným.

21. Lisabonskou zmluvou bolo predchádzajúce obmedzenie práva podať návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 68 ods. 1 ES zrušené. Teraz sa na návrh na začatie prejudiciálneho konania týkajúci sa výkladu právnych aktov z oblasti vízovej,

5 — Pozri moje návrhy, ktoré som predniesla 18. júla 2007 vo veci Tedesco, C-175/06 (rozsudok z 27. septembra 2007, Zb. s. I-7929), bod 21 a nasl., ako aj rozsudok z 25. júna 2009, Roda Golf & Beach Resort, C-14/08, Zb. s. I-5439, bod 29, ako aj návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Ruiz-Jarabo 5. marca 2009 v tejto veci, bod 28 a nasl.

6 — Pozri moje návrhy, ktoré som predniesla vo veci Tedesco, už citovanej v poznámke pod čiarou 5, bod 22.

7 — Tamže, bod 26.

azylovej, prisťahovaleckej politiky a iných politík, ktoré sa týkajú voľného pohybu osôb, a teda aj nariadenia č. 1206/2001, použije všeobecná právna úprava upravujúca návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ. Preto majú aj súdy nižšieho stupňa v tejto oblasti právomoc podať návrh na začatie prejudiciálneho konania.

22. Hoci Lisabonská zmluva vstúpila do platnosti až po doručení návrhu na začatie prejudiciálneho konania Súdnemu dvoru, treba režim Zmluvy o fungovaní Európskej únie použiť ratione temporis aj na tento návrh na začatie prejudiciálneho konania. Pre otázku práva predložiť návrh na začatie prejudiciálneho konania by totiž nemal byť rozhodujúci moment doručenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ale moment rozhodnutia o ňom.

23. Podľa ustálenej judikatúry sa procesné predpisy všeobecne vzťahujú na všetky spory prejednávané v čase nadobudnutia účinnosti týchto predpisov na rozdiel od hmotnoprávnych predpisov, ktoré sa spravidla vykladajú tak, že sa nevzťahujú na skutočnosti existujúce pred nadobudnutím ich účinnosti. [8] Netreba sa zaoberať otázkou, či možno takúto judikatúru použiť na ustanovenia týkajúce sa práva vnútroštátnych súdov podávať návrhy na začatie prejudiciálneho konania. V každom prípade totiž zo zmyslu a účelu pôvodného obmedzenia možnosti podať návrh na začatie prejudiciálneho konania v článku 68 ES vyplýva, že sa s pôvodne neprípustným návrhom má následne zaobchádzať ako s prípustným. Obmedzenie malo na jednej strane za cieľ chrániť Súdny dvor pred možným preťažením veľkým počtom návrhov na začatie prejudiciálneho konania. [9] Na druhej strane sa malo zabrániť tomu, aby návrhy na začatie prejudiciálneho konania podávané súdmi prvého stupňa nadmerne spomaľovali vnútroštátne konania.

24. Zrušenie obmedzenia možnosti podať návrh na začatie prejudiciálneho konania Lisabonskou zmluvou preukazuje skutočnosť, že členské štáty takéto nebezpečenstvá už nevidia a že chcú naopak umožniť predkladať návrhy na začatie prejudiciálneho konania z oblasti bývalej hlavy IV Zmluvy ES rovnako, ako je to v ostatných prípadoch. Na zamedzenie prieťahov v konaní v prípadoch patriacich do tejto oblasti, pre ktoré je charakteristická mimoriadna naliehavosť, bolo napokon v roku 2008 zavedené nové skrátené konanie. [10] Tento zmenený názor hovorí v prospech toho, aby bol návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý bol podaný pred vstúpením Lisabonskej zmluvy do platnosti, považovaný za prípustný.

8 — Pozri najmä rozsudky z 9. marca 2006, Beemsterboer Coldstore Services, C-293/04, Zb. s. I-2263, bod 21, a z 28. júna 2007, Dell'Orto, C-467/05, Zb. s. I-5557, body 48 a 49.

9 — Pozri v tejto súvislosti aj návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Ruiz-Jarabo vo veci Roda Golf & Beach Resort, už citovanej v poznámke pod čiarou 5, bod 22 a nasl.

10 — Rozhodnutie Rady z 20. decembra 2007 o zmene Protokolu o štatúte Súdneho dvora; Zmeny a doplnenia Rokovacieho poriadku Súdneho dvora (Ú. v. EÚ L 24, 2008, s. 39).

25. Nakoniec hľadisko účelnosti a zásada hospodárnosti hovoria v prospech toho, aby sa návrhy na začatie prejudiciálneho konania, ktoré podali súdy nižšieho stupňa v priebehu prechodného obdobia krátko predtým, ako Lisabonská zmluva vstúpila do platnosti, a ktoré Súdny dvor prejednával až po jej vstúpení do platnosti, považovali za prípustné. Zamietnutie návrhu z dôvodu neprípustnosti by v konečnom dôsledku viedlo k opätovnému predloženiu tej istej prejudiciálnej otázky súdom, ktorý medzitým získal právo podať návrh na začatie prejudiciálneho konania, [11] čo by viedlo k značnému dodatočnému vynakladaniu úsilia a k zbytočnému predĺženiu doby trvania konania vo veci samej.

26. Vnútroštátny súd je v dôsledku toho oprávnený podať návrh na začatie prejudiciálneho konania.

2. Relevantnosť prejudiciálnej otázky pre rozhodnutie sporu

27. Ďalej treba preskúmať, či sú otázky položené vnútroštátnym súdom relevantné pre rozhodnutie sporu.

28. Podľa ustálenej judikatúry k článku 234 ES, ktorá platí aj pre článok 267 ZFEÚ, prináleží v rámci spolupráce medzi Súdnym dvorom a vnútroštátnymi súdmi iba vnútroštátnemu súdu, ktorý prejednáva spor a ktorý nesie zodpovednosť za súdne rozhodnutie, aby so zreteľom na osobitosti prípadu posúdil tak nevyhnutnosť podania návrhu na začatie prejudiciálneho konania na účely prijatia svojho rozsudku, ako aj dôležitosť otázok, ktoré kladie Súdnemu dvoru. Ak sa teda položené prejudiciálne otázky týkajú výkladu práva Únie, Súdny dvor je v podstate povinný rozhodnúť, [12] čiže platí domnienka relevantnosti [13] prejudiciálnych otázok položených vnútroštátnymi súdmi.

29. Domnienka relevantnosti prejudiciálnych otázok položených vnútroštátnymi súdmi môže však byť vyvrátená vo výnimočných prípadoch, a to vtedy, keď je zjavné, že požadovaný výklad ustanovení práva Európskej únie, na ktoré sa tieto otázky vzťahujú, nemá žiadnu súvislosť so skutočnosťou alebo s predmetom konania, alebo ak má problém výlučne hypotetickú povahu, alebo ak Súdny dvor nedisponuje informáciami o skutkových a právnych okolnostiach, ktoré by mu umožnili dať užitočnú odpoveď na položené otázky. S výnimkou týchto prípadov je Súdny

11 — Tak sa to stalo vo veci Martinez, v ktorej Súdny dvor vyhlásil uznesením z 20. novembra 2009 (C-278/09, Zb. s. I-11099), teda ešte predtým, ako vstúpila do platnosti Lisabonská zmluva, že nemá právomoc prejednať návrh na začatie prejudiciálneho konania vzhľadom na obmedzenie uvedené v článku 68 ES: vnútroštátny súd potom opäť podal návrh na začatie prejudiciálneho konania 6. apríla 2010, C-161/10.

12 — Pozri najmä rozsudky z 15. decembra 2005, Bosman, C-415/93, Zb. s. I-4921, bod 59, a z 13. júla 2006, Manfredi a i., C-295/04 až C-298/04, Zb. s. I-6619, bod 26.

13 — Rozsudky zo 16. júna 2005, Pupino, C-105/03, Zb. s. I-5285, bod 30; z 9. októbra 2008, Katz, C-404/07, Zb. s. I-7607, bod 31, a z 22. apríla 2010, Dimos Agios Nikolaos, C-82/09, Zb. s. I-3649, bod 15.

dvor v zásade povinný rozhodnúť o prejudiciálnych otázkach týkajúcich sa výkladu právnych aktov. [14]

30. Podstatou prejudiciálnej otázky vnútroštátneho súdu je, či dožiadaný súd, teda írsky Metropolitan District Court, má právo požadovať preddavok respektíve náhradu nákladov za vypočutie svedka, alebo či je dožiadaný súd naopak povinný tieto náklady znášať sám.

31. Pri takejto formulácii sa prejudiciálna otázka týka len úkonov a povinností dožiadaného súdu. V tomto smere by odpoveď nemala žiadnu priamu súvislosť s vnútroštátnym súdom. Keby existovali pochybnosti týkajúce sa povinností dožiadaného súdu, bolo by vecou tohto súdu, aby sa prípadne obrátil na Súdny dvor so žiadosťou o výklad nariadenia č. 1206/2001. Ak by sa znenie otázky bralo striktne, otázka by nebola relevantná pre právny spor, ktorý má vnútroštátny súd rozhodnúť.

32. Vnútroštátnemu súdu však ide vlastne o otázku, do akej miery je on sám povinný vyplatiť takýto preddavok respektíve nahradiť náklady. Nejde teda len o otázku týkajúcu sa práv a povinností iného súdu. Práva a povinnosti dožiadaného súdu naopak priamo korešpondujú s právami a povinnosťami vnútroštátneho, teda dožadujúceho súdu. Z tohto dôvodu považujem za rozumné preformulovať prejudiciálnu otázku v tom zmysle, že sa ňou vnútroštátny súd pýta, či je dožadujúci súd povinný, vyplatiť dožiadanému súdu preddavok respektíve mu dodatočne nahradiť náklady, ktoré vznikli.

33. Ale aj po takomto preformulovaní prejudiciálnej otázky vzniká otázka, či je výklad nariadenia č. 1206/2001 v tomto konkrétnom prípade relevantný pre rozhodnutie sporu. Prípadná povinnosť náhrady svedkovi sa totiž vlastne týka len vzťahu medzi dožiadaným a dožadujúcim súdom. Nemá bezprostredný účinok na výsledok sporu v pôvodnom konaní, ktorý sa týka nároku na náhradu škody.

34. Komisia taktiež poukázala na to, že sa prejudiciálna otázka na prvý pohľad zdá byť neprípustná, pretože sa týka len spolupráce medzi súdmi, a teda správnej činnosti vnútroštátneho súdu a nie jeho rozhodovacej činnosti.

35. V každom prípade však treba uznať relevantnosť otázky v rozsahu, v akom sa týka toho, či je dožadujúci súd povinný vyplatiť preddavok z dôvodu náhrady svedkovi, aby dožiadaný súd vykonal výsluch svedka. Ak

14 — Pozri najmä rozsudky Bosman, už citovaný v poznámke pod čiarou 12, bod 61, a z 10. januára 2006, IATA a ELFAA, C-344/04, Zb. s. I-403, bod 24.

by totiž dožiadaný írsky súd podmieňoval výsluch svedka zaplatením preddavku, dožadujúci poľský súd by mal nakoniec len možnosť buď od vykonania dôkazu upustiť, alebo zaplatiť preddavok, ktorý možno podľa nariadenia č. 1206/2001 nemusí znášať. Ak by preddavok nezaplatil a svedok by potom nebol vypočutý, mohlo by to mať bezprostredné účinky na meritórne rozhodnutie sporu vo veci samej. Súd by tak napríklad mohol z nedostatku iných dôkazov rozhodnúť v neprospech účastníka konania, ktorý navrhol výsluch svedka v zahraničí.

36. Ťažšie je posúdiť relevantnosť otázky pre rozhodnutie sporu v prípade *dodatočnej* náhrady vyplatenej svedkovi. V takejto situácii dožiadaný súd totiž svedka už vypočul a dožadujúci súd môže svoje rozhodnutie vo veci samej založiť na tomto výsluchu. Otázka náhrady nákladov je ale relevantná pre rozhodnutie o trovách konania sporu vo veci samej, takže v žiadnom prípade nie je zjavne bezvýznamná pre rozhodnutie sporu vo veci samej. Napokon treba znovu pripomenúť, že väčšina otázok výkladu nariadenia č. 1206/2001, ktoré sa týkajú vykonávania dôkazov, sa bude sporu vo veci samej týkať len nepriamo. Keby sme kládli príliš vysoké požiadavky na relevantnosť prejudiciálnej otázky pre rozhodnutie sporu, nebol by v mnohých prípadoch výklad nariadenia prostredníctvom návrhu na začatie prejudiciálneho konania možný.

37. Z ústnej časti konania na Súdnom dvore nevyplynulo jasne, či vnútroštátny súd už uhradil svedočné, ktoré dožiadaný írsky súd požadoval. Vnútroštátny súd v tejto súvislosti nič neuviedol. Ani po úhrade [15] by však prejudiciálna otázka nebola zjavne nerelevantná. Ak by nariadenie č. 1206/2001 bránilo úhrade, vznikla by otázka jej vrátenia dožadujúcemu súdu. Navyše by zostávala otázka legality požiadavky dožiadaného súdu na úhradu relevantná pre rozhodnutie o trovách konania.

38. Podľa môjho názoru je teda prejudiciálna otázka relevantná pre rozhodnutie sporu tak pokiaľ ide o povinnosť dožadujúceho súdu poskytnúť preddavok, ako aj o povinnosť náhrady nákladov, a je teda prípustná.

15 — Po ústnej časti konania uviedla írska aj poľská vláda vo svojich písomných vyjadreniach, že vnútroštátny súd uhradil preddavok na svedočné vo výške 40 eur.

B — *O prejudiciálnej otázke*

1. Preddavok na náhradu nákladov vzniknutých svedkovi

39. Poľský súd sa svojou prejudiciálnou otázkou v podstate pýta, či je povinný znášať náklady výsluchu svedka dožiadaným súdom, či už vo forme preddavku, alebo vo forme ich dodatočnej náhrady.

42. V ďalších bodoch treba najskôr objasniť otázku, či možno dožadujúci súd zaviazať, aby uhradil dožiadanému súdu preddavok na náhradu nákladov vzniknutých svedkovi, aby tento vykonal vypočutie svedka, inými slovami, či teda dožiadaný súd smie odmietať vypočuť svedka dovtedy, kým dožadujúci súd neuhradí preddavok na náhradu nákladov vzniknutých svedkovi.

40. Najskôr treba konštatovať, že daný skutkový stav patrí podľa článku 1 ods. 1 nariadenia č. 1206/2001 do pôsobnosti tohto nariadenia, pretože súd jedného členského štátu žiada v občianskoprávnej veci príslušný súd iného členského štátu o vykonanie dôkazu. Výsluch svedka je v článku 4 ods. 1 písm. e) výslovne uvedený ako predmet dožiadania.

43. Podľa názoru írskej vlády vzhľadom na to, že vykonanie dožiadania sa riadi írskym právom, je v súlade s nariadením, ak sa vypočutie svedka podmieni predchádzajúcou úhradou nákladov vzniknutých svedkovi dožadujúcim súdom, pretože podľa írskeho práva je svedok povinný vypovedať len vtedy, keď mu sú vopred zaplatené vzniknuté náklady.

41. Podľa článku 10 ods. 2 nariadenia vykoná dožiadaný súd dožiadanie podľa právneho poriadku tohto [svojho] členského štátu. Podľa írskeho práva je svedok povinný dostaviť sa na súd len vtedy, keď dostane dopredu preddavok na úhradu nákladov (napríklad cestovného). Všetci účastníci konania sa zhodujú na tom, že svedkovi nemožno uprieť právo na náhradu nákladov, ktoré mu patria. Nie je len jasné, či ho má zaplatiť dožadujúci súd.

44. Dôvody odmietnutia vykonať dožiadanie uvádza článok 14 nariadenia č. 1206/2001. Jeho odsek 1 sa týka odmietnutia výkonu dožiadania v prípade, ak má osoba, ktorej sa výsluch týka, právo odmietnuť výpoveď alebo povinnosť nevypovedať. V odseku 2 sú uvedené ďalšie dôvody, pre ktoré možno odmietnuť vykonať dožiadanie. V písmene d) sa uvádza prípad, keď nedošlo k zloženiu zálohy alebo preddavku, o ktoré sa žiadalo podľa článku 18

ods. 3 nariadenia. Podľa uvedeného ustanovenia možno požadovať preddavok na náklady vypracovania znaleckého posudku. Možnosť požadovať preddavok na výsluch svedka v ňom nie je upravená.

vzniknutých svedkovi. V súlade s tým nie je dožadujúci súd povinný takýto preddavok uhradiť.

2. Náhrada nákladov vzniknutých svedkovi

45. Podmienenie výkonu dožiadania úhradou nákladov vzniknutých svedkovi, by teda nebolo v rozpore s článkom 14 nariadenia len vtedy, keby v ňom uvedený výpočet dôvodov odmietnutia nebol taxatívny, ale len demonštratívny. Proti takémuto chápaniu uvedenej normy hovorí však už znenie článku 14 ods. 2, pretože sa v ňom uvádza, že okrem dôvodov uvedených v odseku 1 výkon dožiadania možno odmietnuť „*len* ak…“.[16] Aj odôvodnenie č. 11 nariadenia napokon zdôrazňuje, že na dosiahnutie efektívnosti tohto nariadenia by sa možnosť odmietnuť vybavenie dožiadania o vykonanie dôkazu mala obmedziť len na veľmi úzko vymedzené výnimočné situácie. Z toho vyplýva, že dôvody odmietnutia dožiadania sú v článku 14 vymenované taxatívnym spôsobom.

47. Ďalej treba preskúmať, či môže dožiadaný súd požadovať, aby dožadujúci súd dodatočne nahradil náklady vzniknuté svedkovi.

48. Článok 18 ods. 1 nariadenia stanovuje, že za výkon dožiadania sa nesmie požadovať náhrada poplatkov a nákladov. Rozhodujúce je preto, či sa v zmysle tohto predpisu má považovať aj náhrada nákladov vzniknutých svedkovi za poplatky a náklady.

46. Dožiadaný súd teda nie je oprávnený podmieniť vypočutie svedka predchádzajúcou úhradou preddavku na náhradu nákladov

49. Dožiadaný súd a írska vláda poukazujú na to, že podľa článku 10 ods. 2 nariadenia dožiadaný súd vykoná dožiadania podľa právneho poriadku tohto [svojho] členského štátu. Podľa írskeho práva sú svedkovia povinní vypovedať na súde len vtedy, keď dostali vopred odškodnenie za svoje náklady. Vyplatiť

16 — Kurzívou zvýraznila generálna advokátka.

toto odškodnenie nie je príslušný súd, ale ten účastník konania, ktorý svedka navrhol. Nejde pritom o trovy konania a súd nie je príslušný ich vyplatiť. Toto zodpovedá kontradiktórnemu charakteru írskeho občianskeho súdneho konania.

50. Podľa názoru írskej vlády sa článok 18 ods. 1 nariadenia č. 1206/2001 týka výlučne správnych poplatkov, teda takých poplatkov, ktoré súd vyberá za svoju činnosť. Svedočné medzi ne nepatrí, pretože ide o náklady, ktoré majú podľa írskeho práva znášať účastníci konania, a ktoré nie sú správnymi poplatkami. Keďže na svedočné sa článok 18 ods. 1 vôbec nevzťahuje, nariadenie č. 1206/2001 nebráni jeho uplatneniu dožiadaným súdom. Svedočné musí teda uhradiť buď dožadujúci súd alebo niektorý z účastníkov konania vo veci samej.

51. Najskôr si treba ujasniť, že pojem trovy konania sa musí v rámci práva Únie definovať autonómne a nemôže závisieť od kvalifikácie jednotlivého vnútroštátneho práva. Ak by otázka trov konania závisela zakaždým od jeho vnútroštátnej definície, bolo by to v rozpore so zmyslom a cieľom nariadenia, ktorým je rýchly a jednoduchý výkon dožiadaní týkajúcich sa dokazovania.

52. Podľa môjho názoru patrí pod pojem poplatky a náklady v zmysle článku 18 ods. 1 nariadenia č. 1206/2001 aj svedočné, ktoré platí dožiadaný súd vypočutému svedkovi.

53. V prospech tohto názoru svedčí aj znenie uvedeného ustanovenia. Článok 18 ods. 1 uvádza „poplatky“ a „náklady“. Pod „poplatkami“ treba rozumieť sumy, ktoré vyberá súd za svoju činnosť, teda írskou vládou spomínané inštitucionálne náklady, zatiaľ čo „nákladmi“ treba rozumieť také sumy, ktoré súd vyplatí v priebehu konania tretím osobám, napríklad znalcom alebo svedkom. Ani v iných jazykových verziách nie je opora pre to, aby článok 18 ods. 1 nezahŕňal svedočné, [17] pretože v uvedených verziách ho možno taktiež subsumovať pod nimi použité pojmy.

54. V neprospech chápania írskej vlády svedčí aj systematický výklad. Keby sa článok 18 ods. 1 týkal skutočne len inštitucionálnych nákladov, nebolo by potrebné stanoviť pre náhradu odmien vyplatených znalcom, ktoré taktiež nie sú inštitucionálnymi nákladmi

17 — Pozri napríklad vo francúzskom znení: „frais“, resp. „remboursement de taxes ou de frais“; v španielskom znení „gastos“, resp. „abono de tasas o gastos“; v anglickom znení „costs“, resp. „reimbursement of taxes and costs“; vo švédskom znení „Kostnader“, resp. „avgifter och kostnader“; v talianskom znení „spese“, resp. „rimborso di tasse o spese“.

v zmysle chápania írskej vlády, výnimku zo zásady uvedenej v článku 18 ods. 2. Tieto odmeny by vtedy a priori nepatrili medzi náklady v zmysle článku 18 ods. 1 nariadenia.

55. V prospech extenzívneho chápania pojmu náklady v zmysle článku 18 ods. 1 s následkom, že medzi ne patrí aj svedočné, hovorí aj zmysel a účel nariadenia.

56. Cieľom nariadenia č. 1206/2001 je podľa jeho odôvodnení [18] jednoduché, efektívne a rýchle vykonanie dôkazov v cudzine. Vykonávanie dôkazov v inom členskom štáte nemá viesť k spomaleniu vnútroštátneho konania, z tohto dôvodu vytvorilo nariadenie č. 1206/2001 právnu úpravu záväznú pre všetky členské štáty, [19] ktorá má odstrániť prekážky, ktoré by mohli v tejto oblasti vznikať.

57. Povinnosť uhradiť preddavok a náhradu nákladov vzniknutých svedkovi sťažuje a spomaľuje vypočutie svedka v cudzine. Na druhej strane sú aj finančným zaťažením pre dožiadaný členský štát. Ako však poukázala aj fínska vláda, treba pritom vziať do úvahy, že každý členský štát môže byť dožiadaným, ako aj dožadujúcim členským štátom, takže sa náklady, ktoré štátom vznikajú, nakoniec neutralizujú. Samozrejme nikdy nejde o presné vyrovnanie nákladov. Takéto vyrovnanie nie je vôbec zamýšľané, ale vzhľadom na ciele nariadenia sa naopak berie do úvahy, že môže vzniknúť finančná nerovnováha. Aby sa zabránilo nadmernému zaťaženiu, nariadenie výslovne upravuje náhradu obzvlášť vysokých nákladov, ako sú odmeny znalcov a tlmočníkov.

58. Povinnosť vnútroštátneho súdu uhradiť náhradu teda môže vzniknúť len vtedy, keď sa uplatní niektorá z výnimiek uvedených v článku 18 ods. 2 nariadenia č. 1206/2001.

59. V tomto ustanovení je uvedená náhrada nákladov za znalcov a tlmočníkov, ako aj nákladov spôsobených uplatnením článku 10 ods. 3 a 4. Článok 10 ods. 3 a 4 sa týka jednak prípadu, keď sa dožiadanie na žiadosť dožadujúceho súdu vykoná osobitným spôsobom, odsek 4 upravuje vykonávanie dôkazov s použitím komunikačnej technológie. Svedočné tam nikde nie je uvedené. Povinnosť nahradiť

18 — Pozri len odôvodnenia č. 1, 2, 8, 10 a 11 nariadenia.

19 — S výnimkou Dánska, pozri článok 1 ods. 3 nariadenia.

svedočné by teda bola v súlade s nariadením len vtedy, keby bol tento výpočet výnimiek z nepreplácania nákladov uvedený v odseku 2 len demonštratívny. Proti tomu svedčí zmysel a účel nariadenia. Nariadenie má uľahčovať a urýchľovať vykonávanie dôkazov v cudzine. Výnimky uvedené v odseku 2 teda treba považovať za uvedené taxatívnym spôsobom.

60. Nakoniec aj história vzniku nariadenia hovorí v prospech toho, že svedočné sa nenahrádza. Z odôvodnenia č. 6 a z článku 21 ods. 1 nariadenia č. 1206/2001 vyplýva, že toto nariadenie má nahradiť Haagsky dohovor z 18. marca 1970 o vykonávaní dôkazov v cudzine v občianskych alebo obchodných veciach (Haagsky dohovor o vykonávaní dôkazov), a preto možno pri jeho výklade použiť aj príslušné ustanovenia Haagskeho dohovoru o vykonávaní dôkazov.

61. Článok 18 nariadenia zodpovedá z hľadiska obsahu článku 14 Haagskeho dohovoru o vykonávaní dôkazov. Jeho odsek 1 stanovuje, že z výkonu dožiadania nemôže vzniknúť povinnosť nahradiť poplatky alebo náklady. Článok 14 ods. 2 Haagskeho dohovoru o vykonávaní dôkazov umožňuje dožiadanému štátu požadovať od dožadujúceho štátu len náhradu odmien platených znalcom a tlmočníkom a nákladov spojených s použitím osobitnej formy vyžiadanej dožadujúcim štátom podľa článku 9 ods. 2. [20] V Haagskom dohovore o civilnom konaní z 1. marca 1954 bolo ešte výslovne uvedené, [21] že svedočné sa má v zásade nahrádzať. Z vysvetľujúcej správy k Haagskemu dohovoru o vykonávaní dôkazov vyplýva, že počet prípadov, v ktorých sa majú náklady nahrádzať, sa má v porovnaní s Haagskym dohovorom z roku 1954 znížiť, a z toho dôvodu bola náhrada svedočného – práve aj z dôvodu jeho zvyčajne nízkej sumy – úmyselne vynechaná. [22] Haagsky dohovor o vykonávaní dôkazov prebral len výhradu ústavného práva uvedenú v jeho článku 26, podľa ktorého zmluvný štát môže od dožadujúceho štátu požadovať náhradu

20 — Okrem toho upravuje článok 14 ods. 3 ďalší prípad nahrádzania nákladov. Podľa neho orgán, ktorý nemôže vykonať dožiadanie sám, tým môže poveriť osobu na to spôsobilú, ak s tým súhlasí dožadujúci orgán. Pri vyžiadaní tohto súhlasu oznámi dožiadaný orgán približnú výšku nákladov, ktorú by si taký postup vyžiadal. Ak dožadujúci orgán svoj súhlas udelí, bude povinný tieto náklady nahradiť.

21 — Pozri článok 16 Haagskeho dohovoru o civilnom konaní z 1. marca 1954: „z výkonu dožiadania nemôže vzniknúť povinnosť na náhradu poplatkov alebo výdavkov akéhokoľvek druhu. Jednako, ak niet opačnej dohody, bude dožiadaný štát oprávnený požadovať od dožadujúceho štátu úhradu výdavkov vzniknutých účasťou výkonného úradníka [oprávnený požadovať od dožadujúceho štátu úhradu výdavkov vyplatených svedkom alebo znalcom, ako aj výdavkov vzniknutých účasťou výkonného úradníka – *neoficiálny preklad*], ktoré boli potrebné, lebo svedkovia sa neustanovili dobrovoľne, alebo náhradu výdavkov vyplývajúcich z prípadného použitia článku 14 ods. 2“.

22 — Pozri výkladovú správu: AMRAM, P. W.: *Explanatory Report on the 1970 Hague Evidence Convention.* Buchst. J, ktorú možno nájsť na http://hcch.e-vision.nl/upload/expl20e.pdf.

nákladov, ktoré vznikli pri výkone dožiadania výsluchom osoby len vtedy, keď to jeho ústavné predpisy vyžadujú.

62. Skutočnosť, že nariadenie č. 1206/2001 prebralo len znenie článku 14 Haagskeho dohovoru o vykonávaní dôkazov bez toho, aby prevzalo výhradu ústavného práva z článku 26 Haagskeho dohovoru o vykonávaní dôkazov, hovorí v prospech toho, že svedočné by sa v zásade nemalo nahrádzať. Svedočné sa teda podľa článku 18 ods. 1 nariadenia č. 1206/2001 zásadne nenahrádza.

63. Posledný aspekt otázky vnútroštátneho súdu, teda či dožiadaný súd musí nakoniec uhradiť výdavky z vlastných finančných prostriedkov, nie je pre odpoveď na prejudiciálnu otázku relevantný. Dožiadanie sa podľa článku 10 ods. 2 vykoná v súlade s právnymi predpismi členského štátu. Tieto upravujú aj otázku ako a kto má odškodniť svedka. Keďže je táto otázka len zhrnutím prvých dvoch častí prejudiciálnej otázky, nemusí na ňu Súdny dvor osobitne odpovedať.

V — Návrh

64. Na základe uvedeného navrhujem odpovedať na prejudiciálnu otázku, ktorú predložil Sąd Rejonowy, takto:

Články 14 a 18 nariadenia Rady (ES) č. 1206/2001 z 28. mája 2001 o spolupráci medzi súdmi členských štátov pri vykonávaní dôkazov v občianskych alebo obchodných veciach sa majú vykladať tak, že dožadujúci súd nie je povinný zaplatiť dožiadanému súdu preddavok na náhradu nákladov vzniknutých svedkovi, alebo mu dodatočne nahradiť náklady vyplatené vypočutému svedkovi.